

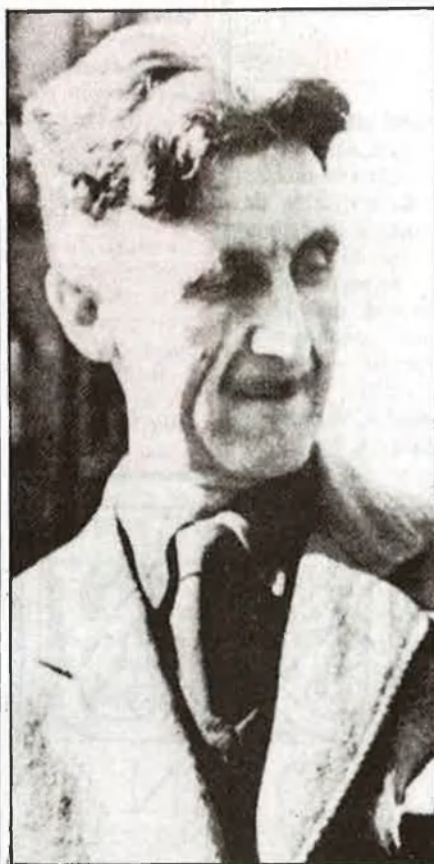
Què és el «polygraph»

Anglaterra 1984: ¿serà obligatori el detector de mentides?

«C»rwell se equivocó», sentenciava darrerament a Barcelona el titular d'un dels molts articles que enguany, a Espanya, es dediquen a pontificar sobre el missatge de la novel·la 1984. Doncs bé: George Orwell tal vegada s'equivoqués d'any —només d'any—, pel que fa a l'estat Espanyol, però referent a la Gran Bretanya ho va encertar de ple. N'ha parlat a bastament tota la premsa de Londres: un primer grup voluntari d'alts funcionaris britànics ha estat obligat a fer de conillet d'Índies en un interessant i instructiu experiment preliminar de lleialtat. Llevat d'un només que va negar-s'hi, tot el grup fou sotmès el mes passat a proves amb un detector de mentides que ha encarregat als Estats Units la nova dretha thatcherista. La primera comanda ha estat de sis instruments. Però deixem que cadascú en tregui les conclusions polítiques pertinents, i centrem-nos en el vessant «tècnic» de la qüestió, ja que algun dia també ens afectarà a nosaltres.

L'aparell es diu *polygraph*. El fabrica la companyia Stoelting de Chicago, i el preu unitari puja a 700.000 pessetes. Els interrogadors britànics n'aprenen el funcionament a l'escola d'instrucció militar nord-americana de Fort Rucker, a l'estat d'Alabama. Mitjançant un rotlle de paper continu i un total de quatre agulles paral·leles semblants a les dels electrocardiogrames, l'instrument va dibuixant uns gràfics de trossos rectilinis en forma de serra. Enregistra tres factors: el ritme respiratori, la pressió sanguínia i el grau d'humitat de l'epidermis de la persona interrogada o «entrevistada». El motiu que posseeixi quatre agulles per a l'enregistrament de tres únics factors obedeix senzillament al fet que un d'aquests factors, ignorem encara quin dels tres, necessita que, el seu

A. SOLÉ

Orwell ho va encertar / Arnu

gràfic, l'efectuïm conjuntament dues agulles. O sigui, que en lloc de l'anterior mètode convencional de mesura de les acceleracions involuntàries dels batecs del cor i les pulsacions, en mentir durant l'interrogatori, el *polygraph* mesura la respiració, la pressió de la sang i la suor.

També n'hi ha de disponible una versió acústica —anterior i força menys utilitzada— que, en lloc dels batecs (o de la respiració, la pressió sanguínia i la suor), amida les vibracions de la veu dels interrogats; ho fa «escoltant» i detectant-los electrònicament, en comptes d'elèctricament, els canvis subaudibles que experi-

menta la veu humana quan es troba sotmesa a una forta tensió psicològica. Aquests canvis no audibles de la veu reben en l'ofici el nom de microtremolaments, i són unes modulacions de freqüència summament diminutes, impossibles de detectar com no sigui mitjançant circuits computeritzats. L'aparell mostra visualment, en una pantalleta il·luminada, una sèrie de valors numèrics indicatius d'innocència o culpabilitat.

El *polygraph* elèctric —o sigui, l'introduït per la Thatcher— tindria el desavantatge de ser molt vulnerable a certs trucs de l'ofici. Segons el doctor David Lykken, del Departament de Psiquiatria de la Universitat de Minnesota, els tests amb aquests detectors de mentides poden donar una mitjana de dos resultats o interpretacions errònies per cada tres proves efectuades, «i, a més a més, poden ser enganyats pel factor humà, com ara un mentider sofisticat o un espia o infiltrat professional». En aquest darrer sentit, diversos experts han indicat que un entès en la matèria, sotmès obligatòriament a la prova, podria desestabilitzar la màquina amb relativa facilitat: durant els interrogatoris, per exemple, mossegant-se dissimuladament la llengua, o fent-se mal en una cama, punxant-se la amb un clau o una xinxeta amagats, sempre durant les preguntes innòcues; és a dir, causant-se dolor sense que se'n adoni l'interrogador, per tal de «fer saltar» l'agulla enregistratora en moments no adients, desorientar l'instrument i, alhora, l'interrogador. Justament per això, és crucial l'enginy aquest a l'hora de comparar visualment i sobre la marxa els tres gràfics simultanis respiració—pressió sanguínia—suor. Segons un dels experts britànics que va seguir el curset militar de tres mesos a Alabama, a fi de reduir-ne el marge d'error, el *polygraph* pot ser usat de tres maneres diferents. Assegura que, utilitzat en l'interrogatori no polític d'empleats de magatzems comercials, contribuirà a tallar en un 80% les pèrdues que ocasionen els furtos del personal.

Allò que n'oblidà fou justament l'aspecte més important: que el *polygraph* no pot demostrar la innocència o la culpabilitat de ningú, sinó només el caràcter aproximat de la persona interrogada; i que, a Europa, l'instrument serà polític.